herpy

GEKKOER

Hemidactylus turcicus

Hemidactylus turcicus er en liten, blek og vortekledd gekko som følger mennesket langs hele Middelhavet og jakter på insekter på husvegger om natten. Den er hardfør og enkel å holde, men en erfaren hånd ved terrariet gjør godt, fordi mange fakta om stell i fangenskap bare er sparsomt dokumentert.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Mediterranean house gecko Tidligere navn: *Lacerta turcica; Gekko turcicus; Hemidactylus verruculatus* Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**10-13 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**3-9 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Klippelevende**
Biotop	**Halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**45 × 30 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Varmeplass	**28-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**5-12 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**1-4**
Inkubasjon	**40-60 dager** ved 29-31 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Hemidactylus turcicus er en liten, slank gekko med bredt hode, store øyne uten lokk og en loddrett spalte som pupill. Huden er tynn og blek, ofte nesten gjennomsiktig, i farger fra hvitaktig og lys gråbrun til lyserød og sandgul, med mørke flekker på ryggen og mørke bånd på halen. Ryggen er besatt med rader av store, kantete knuteskjell, og buken er hvitaktig og så tynn at man av og til kan ane egg inni. Tærne har heftelameller som ikke når helt ut til spissen, og det er dem slektsnavnet *Hemidactylus* (halvfinger) henviser til. De gjør at dyret kan gå på loddrett glass og henge i taket.

Voksne dyr blir typisk 10-13 cm inkludert hale og kan i sjeldne tilfeller nå 15 cm. Kroppen alene, fra snute til kloakk, måler omtrent 4-6 cm. Hannene har en rekke porer foran kloakken og et litt bredere hode enn hunnene. Det finnes ingen pålitelige vekttall for voksne dyr. I fangenskap kan arten bli 3-9 år, og i naturen er det funnet dyr på opptil 9 år. Halen kan kastes og vokser ut igjen, men den nye halen er glattere og ser ikke ut som den gamle.

Arten ble beskrevet av Linné i 1758 som *Lacerta turcica*, oppkalt etter den tyrkiske delen av utbredelsen, og har siden blant annet hett *Gekko turcicus* og *Hemidactylus verruculatus*. Det finnes mange nærbeslektede *Hemidactylus*-arter, og en del dyr i Middelhavsområdet som tidligere gikk under dette navnet, regnes i dag for andre arter.

Det er en rolig og tilpasningsdyktig art som aldri har vært et utbredt terrariedyr. Den er rask og sjenert og passer best for den som vil iaktta en liten nattjeger, ikke holde den i hånden. Dyr i handelen er ofte viltfangede eller av uklar opprinnelse, så spør etter oppdrettede dyr.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Hemidactylus turcicus lever naturlig rundt Middelhavet. I Europa finnes den i Portugal og Spania, Sør-Frankrike, Italia, på Malta, langs Adriaterhavskysten i Kroatia, Bosnia-Hercegovina, Montenegro og Albania, i Hellas og på mange av øyene, på Kypros og i Tyrkia. I Nord-Afrika går den fra det nordlige Marokko gjennom Algerie og Tunisia til Libya og Egypt, og i Midtøsten finnes den i Israel, Palestina, Libanon, Jordan og Syria. Arten er dessuten funnet i deler av Arabia og Nordøst-Afrika, men her er det uklart hva som er opprinnelig, og kartet viser bare Middelhavsområdet.

Arten er et godt eksempel på en kulturfølger. Den er brakt med skipsfrakt og last til Balearene og Kanariøyene, til Mexico og Mellom-Amerika, Cuba og Puerto Rico og til store deler av det sørlige USA, der den er særlig godt etablert langs Gulfkysten og har spredt seg videre mot nord og vest. Funn på kartet utenfor Middelhavsområdet stammer fra slike innførte bestander.

> **Naturlig utbredelse:** Portugal, Spania, Frankrike, Italia, Malta, Kroatia, Bosnia-Hercegovina, Montenegro, Albania, Hellas, Kypros, Tyrkia, Marokko, Algerie, Tunisia, Libya, Egypt, Israel, Det palestinske området, Libanon, Jordan og Syria.

LEVEOMRÅDE

Hemidactylus turcicus lever i kyst- og lavlandsstrøk med mildt, tørt middelhavsklima. I naturen sitter den på klipper, i steinmurer og i sprekker og huler, og den er funnet i kratt og opp i fjellstrøk. De fleste kjenner den likevel fra byer og landsbyer, der den holder til i sprekker i gamle murer, bak skodder og under takstein og jakter ved utendørs lamper der insekter samler seg.

Den er nattaktiv. En undersøkelse fra Évora i Portugal fant den helt igjennom nattaktiv med høyest aktivitet rundt kl. 2. Det er ikke funnet publiserte målinger av temperatur og luftfuktighet på skjulestedene dens, men klimaet i strøkene den lever i, har varme, tørre somre og kjølige, regnfulle vintre, og avlssesongen ligger om våren og sommeren, fra april til august. Rytmen med en kjøligere vinter er verdt å ha i bakhodet i terrariet.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Stellet av *Hemidactylus turcicus* i fangenskap er ikke vitenskapelig dokumentert. Et enkelt dyr kan holdes i et terrarium på 45 × 30 × 60 cm (lengde × bredde × høyde). Høyden er viktigere enn bunnarealet, fordi gekkoen er en klatrer. Flere dyr trenger mer plass: regn med cirka 75 liter til tre dyr og omtrent 20 liter mer for hvert ekstra dyr.

Innred med korkbark, greiner og biter av skifer eller stein som danner trange sprekker, der dyret kan presse seg inn med rygg og buk mot underlaget. Dyret må ha flere skjul i ulike høyder, også ett på den varme siden og ett på den kjølige. Planter av kunstig eller levende slag gir dekning. Som bunnsubstrat fungerer tørkepapir, som er enkelt å bytte, eller en blanding av sand og jord uten gjødsel. Unngå løse partikler som dyret kan svelge når det tar insekter.

Gekkoen er en kunstner til å rømme. Bruk et tettsluttende lokk av nett eller fine ventilasjonsåpninger, og lukk dører grundig hver gang.

TEMPERATUR

Om dagen holdes terrariet på 24-28 °C, og et lite varmt sted kan nå 28-32 °C. Om natten kan temperaturen falle til 18-22 °C. Disse tallene bygger på erfaringer fra fangenskap og artens naturlige klima, og de er ikke målt i naturen. *Hemidactylus turcicus* er nattaktiv og oppholder seg mye av dagen i skjul, så gi den en tydelig gradient, slik at den selv kan velge.

Varm opp skjulestedet fra siden med en svak varmematte eller en lav pære, styrt av en termostat. Sett ikke varmekilden midt i terrariet. Mål med digitale termometre både i den varme og den kjølige enden, og slå av varmen om natten hvis rommet er over 18 °C. Forskjellen mellom dag og natt er sunn. En kjølig vinter med litt lavere temperatur og kortere dager er ikke dokumentert som nødvendig for arten i fangenskap.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Hold luftfuktigheten mellom 50 og 70 %. Angivelsene går opp til 60-75 %, men *Hemidactylus turcicus* kommer fra tørre til halvtørre strøk og klarer seg med moderat fuktighet. Spray terrariet lett en gang om dagen, helst om kvelden, så det sitter dråper på steiner og blader, og la det tørke opp igjen. Gekkoen drikker dråper fra overflater.

Sett likevel fram en lav skål med friskt vann, som byttes med få dagers mellomrom. Vedvarende høy fuktighet og stillestående luft gir sopp og luftveisproblemer, så ventilasjonen må være god. Et fuktig skjul, for eksempel en liten eske med lett fuktet mose, hjelper dyret av med huden, også på tærne.

LYS OG UVB

Hemidactylus turcicus er nattaktiv og trenger etter alt å dømme ikke UVB for å klare seg. Et svakt UVB-rør kan likevel gi en tydelig døgnrytme, og det skader ikke hvis det er skygge og skjul i hele terrariet. Det er ikke fastsatt noen Ferguson-sone for arten.

Sett belysningen på 10-12 timer om dagen på en tidsbryter, og la det være helt mørkt om natten. Gekkoen er mest aktiv om kvelden og de første timene av natten, så se til den når lyset går ut. Bruk ikke sterke spotlamper over terrariet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Hemidactylus turcicus er insektetere. I naturen tar den møll, kakerlakker, sommerfuglarver, gresshopper, saksedyr, mygg, siklader, maur, edderkopper og skrukketroll, og den foretrekker levende bytte framfor dødt. I fangenskap kan du gi sirisker, dubia-kakerlakker, melormer og av og til voksmøllarver. Byttet må høyst være like bredt som hodet på dyret. Gi insektene et par dagers godt fôr før de havner i terrariet.

Voksne dyr kan få 4-5 insekter 3-4 ganger i uken. Det er en rimelig tommelfingerregel, men juster etter formen på dyret. Halerot og kropp skal være fyldige, men ikke feite. Unger fôres oftere med mindre insekter, helst hver dag.

Pudre insektene med kalk og D3-vitamin til omtrent annethvert måltid, ellers får gekkoen på sikt mangelsykdommer. Planter og frukt tar ikke arten. Ingenting tyder på at den skal ha ferdigfôr.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Hemidactylus turcicus er rolig og kan bli vant til hånden, men den er rask, sjenert og ikke et dyr som skal håndteres jevnlig. Gi et nytt dyr et par uker i fred. La hånden hvile i terrariet, og ta bare gekkoen opp når den selv kommer bort. Hold øktene korte, 2-3 minutter, og ta aldri tak i halen, som den kaster med en gang. Hold den over en lav flate, for den stikker av.

Hannene er territoriale og kan slåss, så hold bare én hann sammen med en eller flere hunner, eller hold dyrene enkeltvis. Både hanner og hunner kan kvitre og klikke, og vedvarende kvitring i en gruppe er et tegn på uro. Er et dyr bitt eller uten hale, så skill dem straks. Om dagen er gekkoen skjult og ser inaktiv ut, så vurder den ut fra hvordan den oppfører seg om kvelden.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene kan kjennes på at hannen har en kort, vinkelformet rekke porer foran kloakken, og at han ofte har et bredere hode. Hannene er kjønnsmodne etter høyst ett år. Hunnene blir kjønnsmodne etter fire til fem måneder opptil ett år, avhengig av når på året de er klekket. Faktaboksen oppgir derfor 5-12 måneder, men i Tyrkia er det målt 2-3 år. La hunner nå en fornuftig størrelse og vekt før de settes i avl.

PARRING

Avlssesongen følger våren og sommeren, fra omtrent april til august. Hannen lokker med klikk, og hunnen svarer med små pip. Under paringen biter han hunnen i nakken, og jo kraftigere bittet er, desto større er sjansen for befruktning. Hunnen kan lagre sædceller i opptil fem måneder i et særskilt organ, så ett møte kan gi flere kull. Dyrene er polygame, og forholdet mellom kjønnene er i naturen omtrent 1:1.

Det finnes ingen dokumenterte råd om vinterhvile eller annen forberedelse til paring i fangenskap. En kjølig periode om vinteren svarer til naturen, men er ikke bevist nødvendig.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger i gjennomsnitt to egg per kull, og egglegging skjer fra midten av mai til august. Hunnen kan legge opptil fire kull i en sesong. Eggene har et hardt skall, som blir fuktig og gjennomsiktig når ungen er nær ved å klekkes, og de er små, 10-12 mm lange og veier omtrent 0,3-0,6 g. Hunnen yter ingen yngelpleie, og hannene kan bite ungene.

Gi hunnen et fuktig sted å legge eggene, for eksempel en liten eske med fuktig vermikulitt eller mose. Det er ikke kjent hvor mange kull som er realistiske i fangenskap, så faktaboksen oppgir 1-4. Følg formen til hunnen tett.

INKUBASJON

Rugetiden er omtrent 40 dager ved ca. 31 °C. Andre angivelser er 40-60 dager, men tiden er usikker fordi hunnen kan oppbevare sæd. Faktaboksen oppgir 29-31 °C, men bare 31 °C er dokumentert. Gå forsiktig fram hvis du vil prøve lavere temperaturer.

Eggene legges i fuktig vermikulitt eller perlitt i en liten boks med luftehull, uten å vende dem. Det finnes ingen publiserte opplysninger om at kjønnet avhenger av temperaturen hos denne arten, og det finnes ingen anbefalinger om fuktighet under rugingen.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er små, omtrent 3 cm fra snute til kloakk og med en vekt på ca. 0,3-0,6 g ved klekking. Hold dem i en liten faunaboks med tørkepapir og et skjul, og spray lett daglig. Gi dem de minste sirisker, bananfluer eller spretthaler, pudret lett med kalk, hver dag.

Hold ungene hver for seg eller i små grupper av samme størrelse. Voksne hanner kan være aggressive mot ungene, så sett dem aldri sammen. Det finnes ingen vekstkurver for arten i fangenskap. Vei dem av og til hvis du har en vekt med presisjon på 0,1 g, og flytt dem til et større terrarium når de nærmer seg voksen størrelse.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Helse og vanlige feil

Hemidactylus turcicus er hardfør, og de fleste problemer skyldes stellet. Det finnes ingen artsspesifikk veterinærlitteratur, så det følgende bygger på alminnelig gekkostell:

- For lite kalk og D3, særlig hos unger og egglegende hunner. Det gir bløte bein og skjelvinger. Pudre insektene.
- Luftveisinfeksjon ved konstant høy fuktighet og stillestående luft. Tegnene er tungpustethet og slim rundt neseborene.
- Hudrester som sitter fast på tær og halespiss. Gi et fuktig skjul og løsne restene forsiktig med lunkent vann.
- Svelget bunnmateriale, som kan gi forstoppelse. Bruk tørkepapir til unger.
- Parasitter hos viltfangede dyr. Kjøp oppdrettede dyr, og få en avføringsprøve undersøkt ved nye dyr.
- Tapte haler etter slagsmål eller håndtering. Det er ikke farlig, men halen ser annerledes ut når den vokser ut.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig halerot og alle tær intakte. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser på flere uker eller virker slapp.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.